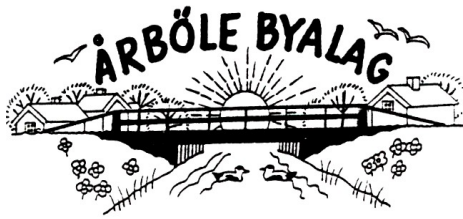

ÅrböleNytt

Info-blad till alla boende i Årböle Rote/och andrainsresserade december 2009

När detta skrivs är det den fjärde advent och det sista ljuset i adventsstaken är tänd. Snart är julen åter här. Ute är allting vitt. Ännu syns inga spår i den snö som kommit under natten. Småfåglarna börjar flyga in till automaten för att tanka dagens första dos av solrosfrön. Det börjar dagas.

Sen sist har Byalaget haft höststämma. – Älgjakt påbörjades. – Vägen har stakats och röjning har utförts av frivilliga krafter från hela roten. Många ställde upp. Starkt! Korsnäs bjöd på förtäringen vid kaffet och korvgrillningen.

– Bönhuset är fortfarande till salu. Flera spekulanter har syns, men fortfarande står skylten kvar.

– Julbaket av spisbröd inför julmarknaden i Lövstabruk är avklarad. Som vanligt hade Årbölebrödet en strykande åtgång. Byalaget fick därigenom lite påfyllnad i kassan.

Höststämman var välbesökt. De nya roteinvånarna välkomnades och presenterade sig: Roger Carlberg som köpt Sigrids stuga, Olle Jansson och Annika Eldh som övertog Zettergrens i Kullen och Marifa Oks som efterträdde Karlströms i Kullen.

Det blev ordentliga diskussioner om vad vi kan göra för att fortsättningsvis utveckla och skapa gemenskap i Årböle rote. Här följer några förslag som antogs:

- Rusta upp en kolbotten och bygga en kolarkoja
- Bygga en flyttbar bastuflotte för gemensamt bruk och uthyrning.
- Arbeta för att en uppgradering sker av telestationen i Årböle by för att åstadkomma ett bra bredband.
- Inplantering av kräftor diskuterades

För varje förslag bildades en arbetsgrupp med syfte att presentera på vilket sätt man kan jobba vidare med dessa punkter inom byalaget. Arbetsgruppernas arbete med förslagen ska redovisas på den ordinarie årsstämman i maj 2010.

Kolbotten: Kerstin Gåvermark, Berith Åhrman och MaryAnn Olarsbo

Bastuflotten: Kjell Sternrud och Björn Skeppström

Bredbandet: Per-Gunnar Wahlgren (valdes ohörd), Roger Carlberg, Sverker Sjöqvist.

På ett senare styrelsemöte beslutades att anslå 4000 kr till en gemensam sportlovsaktivitet vecka 8. För planering av denna valdes Bosse och PG som pratar med ungdomarna om deras önskemål. Joel och Charlotta som är adjungerade i styrelsen inbjuds till nästa styrelsemöte den 17 januari. Vad som kommer att hända rapporteras i nästa utskick av **ÅrböleNytt**.

Lite Rotehistoria Kolarbönder

Alla gårdar i Årböle rote levererade träkol och gjorde dagsverken till Lövstabruk under järnbruksepoken 1626-1926.

Åren 1995-2000 bedrevs i Lövstabruk folkhögskolekurser i Norduppländsk historia där forskning, dokumentation m.m. ingick. En av eleverna, Ulla Holm, härstammar från Stenmo och i hennes forskningsarbete om sin släkt och gården Stenmo, finns en uppsats om Kolarbönder som vi härmed presenterar delar av.

Samtidigt som Louis de Geer köpte Lövsta Bruk 1643 förvärvade han skatteuppbördsrätten i flera socknar däromkring. Hans avsikt var att ta ut skatten i träkol för att trygga brukets behov av kol.

Till att börja med var det pris bönderna fick för kolen till deras fördel. Men som tiden gick och kolpriserna på marknaden steg, blev bönderna missnöjda för sitt slit med kolningen. 1718 strejkade "bönderna under Lövsta Bruk", dock utan resultat. Kolningen som blivit en börda för bönderna gav dock ett tillskott till försörjningen jämsides med vad de ofta små gårdarna gav.

Enligt 1695 års hammarskatllängd fick Lövsta Bruk ett statligt privilegium att smida 6500 skeppund (ca 1100 ton) stångjärn om året. Till detta gick det åt omkring 10 000 läster träkol, 1 läst = 2 m³. För att framställa denna mängd träkol behövdes ca 30 000 dagsverken, allt arbete inräknat, från huggning till att kolen levererades till bruket.

Skattekolen räckte inte till för Brukets behov, trots egna kolare. Bönderna uppmuntrades att kola mer än till skatten och förbjöds att sälja till något annat bruk än

Årböle Byalag

ordf. Elisabeth Sjöqvist, 0294-340 10

sekr.: Anneli Olarsbo

Lövsta. För detta s.k. överkol betalades ett
kassar: P & Wangren
Härnäs Bankens bg.nr. 5006-2397

Medlemsavgiften är 150 kr för familj och 100 kr för enskilda medlemmar. Betala gärna till bruksgirningen det går också bra att betala direkt till kassören s.k. Årböle Byalag.

Besök gärna Byalagets hemsida

Åren 1643-1650 köpte de Geer socknen i Lövsta gårdarna i socknen. Bönderna blev skattefrälsebönder. Samma år köpte de Geer även skatterätten till ett flertal kronohemman. Vid sekelskiftet 1700 betalade 7 av 10 bönder i socknen sin skatt till Bruket.

För bonden på Stenmo bestod skatten 1641 av många olika *persedlar* omvandlade till smör, kol och ved. 1645 var skatten omvandlad till kol och ved och år 1651 betalar Stenmobonden, Mats Mårtensson 8 läster kol till den ordinarie räntan. De övriga skatterna han måste betala uppgick tillsammans till ungefär samma belopp som den *årliga räntan*.

Åren 1692-1697 var hungersnöden stor i Sverige, klimatet var kallt och väderleken ombytlig, säden antingen frös eller regnade bort, mer än hundratusen människor dog av svält. Av detta syns inte något hos bonden på Stenmo, troligen subventionerade de Geer spannmålen till "sitt folk". På 1740-talet inträffade tre år av svår missväxt i landet. Då fick Lövstas kolbönder 12 öre mer per läst för att kunna köpa spannmål från magasinet.

Under 1740-talet löste Bruket in många gårdar. *Lagfart för skuld* kunde krävas av skattebonden om skulden ökade år från år och uttagen blev för stora i förhållande till produktionen. Efter detta decennium ägdes endast 10 % av socknens mantal av självägande bönder. De kallades *skattebönder*, till skillnad av arrendebönderna, *frälsebönderna*, eller *bruksbönder*, *herrgårdsbönder* som de kallade sig själva.

Fortsättning i nästa utskick av **ÅrböleNytt**.

**God Jul och
Gott
Nytt År**